

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.46>

УДК 330.34:378:351.86

Н. Б. Савіна,

*д. е. н., професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків,
Національний університет водного господарства та природокористування*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8339-1219>

А. М. Миколюк,

аспірант,

Національний університет водного господарства та природокористування

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-6490-4768>

**ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
СИСТЕМИ ОСВІТИ У СТРУКТУРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
ДЕРЖАВИ: РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ТА
МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ**

N. Savina,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Vice-Rector for Research and
International Relations, National University of Water and Environmental
Engineering*

A. Mykoliuk

Postgraduate student,

National University of Water and Environmental Engineering

**THEORETICAL AND APPLIED ASPECTS OF THE ECONOMIC
SECURITY OF THE EDUCATION SYSTEM IN THE STRUCTURE OF
NATIONAL SECURITY OF THE STATE: THE ROLE OF
INTELLECTUAL CAPITAL AND MECHANISMS OF INTERRELATION**

У статті досліджено теоретичні аспекти взаємозв'язку між національною безпекою, економічною безпекою держави та економічною безпекою сфери освіти. Актуальність дослідження зумовлена посиленням ролі освітньої системи у формуванні людського та інтелектуального капіталу, що визначає інноваційний потенціал економіки, її конкурентоспроможність, стійкість до сучасних кризових викликів, зокрема в умовах воєнного стану, інформаційних загроз та цифрової трансформації. Метою дослідження є теоретичне узагальнення взаємозв'язку між категоріями національної безпеки, економічної безпеки, економічної безпеки системи освіти, визначення ролі інтелектуального капіталу у формуванні економічної безпеки освітньої сфери. У процесі дослідження використано такі методи: системний підхід (для визначення ієрархічних взаємозв'язків між національною, економічною безпекою, безпекою освіти); структурно-логічний аналіз (для формування схеми їх взаємодії). У результаті дослідження обґрунтовано ієрархічний та причинно-наслідковий взаємозв'язок між досліджуваними категоріями, відповідно до якого економічна безпека сфери освіти є функціональною складовою економічної безпеки держави. Побудовано структурно-логічну модель взаємозалежності цих категорій. Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих теоретичних положень та узагальнень при формуванні державної політики у сфері освіти, розробленні стратегій розвитку освітніх інституцій.

The article examines the theoretical aspects of the interrelation between national security, economic security of the state, and economic security of the education sector. The relevance of the research is determined by the increasing role of the education system in the formation of human and intellectual capital, which defines the innovative potential of the economy, its competitiveness, and resilience to modern crisis challenges, particularly under conditions of war, information threats, and digital transformation. Education is considered a strategic factor of

long-term socio-economic development and an important prerequisite for strengthening national security. The purpose of the study is to provide a theoretical generalisation of the relationship between the categories of national security, economic security, and economic security of the education system, as well as to identify the role of intellectual capital in shaping the economic security of the education sector. The research employs a set of scientific methods, including analysis and synthesis to generalise existing scientific approaches to the interpretation of security categories; a systems approach to identify hierarchical relationships between national security, economic security, and educational security; structural and logical analysis to develop a model of their interaction. The results of the study substantiate the hierarchical and causal relationships between the analysed categories. It is determined that the economic security of the education sector represents a functional component of the state's economic security and an important factor in ensuring national security. A structural and logical model illustrating the interdependence of these categories has been developed. The key mechanisms through which the elements of intellectual capital of the education system influence the components of its economic security have been identified. The practical significance of the research results lies in the possibility of applying the proposed theoretical provisions in the development of public policy in the field of education, the formation of strategic directions for the development of educational institutions, and the improvement of the management system of economic security in the education sector.

Ключові слова: *економічна безпека; система освіти; національна безпека; інтелектуальний капітал; людський капітал; освітня політика; інноваційний розвиток.*

Keywords: *economic security; education system; national security; intellectual capital; human capital; education policy; innovation development.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах глобального трансформування і зростання геополітичних ризиків, цифровізування глобальної і регіональної економік, а особливо за умов воєнних викликів в Україні значно підвищується роль системи освіти у забезпеченні національної, економічної безпеки держави. Освіта виступає стратегічним ресурсом для формування і подальшого розвивання людського, інтелектуального капіталів. Саме ці капітали визначають і визначатимуть інноваційний потенціал економіки, рівень її конкурентоспроможності, здатність протидіяти внутрішнім/зовнішнім загрозам. Водночас, економічна безпека освітньої сфери стає важливою передумовою для стабільного функціонування освітніх інституцій, розвивання наукового потенціалу, підготовки висококваліфікованих фахівців у ключових галузях національної економіки. Актуальність даного дослідження є зумовленою необхідністю поглибленого теоретичного осмислення взаємозв'язків між категоріями національної безпеки, економічної безпеки, економічної безпеки сфери освіти, визначення ролі та значення інтелектуального капіталу у забезпеченні стабільного розвивання освітньої системи.

Аналіз досліджень і публікацій. Проведення аналітичного огляду наукових джерел за досліджуваною тематикою було структуровано за кількома основними напрямками досліджень (що відображають різні аспекти взаємозв'язку між національною безпекою, економічною безпекою, функціонуванням системи освіти). Перший з них охоплює теоретичне осмислення сутності «національної», «економічної» безпек держави. У наукових працях розглядаються концептуальні підходи щодо трактування сутності категорії безпеки, її складових, ролі економічних чинників у забезпеченні стабільності держави. Зокрема, у фундаментальних дослідженнях обґрунтовується багатовимірний характер національної безпеки, що включає економічну, соціальну, політичну, інформаційну складові. В дослідженнях визначається роль економічної стабільності як

базису державної стійкості, розвитку [3; 4; 10; 15; 21; 23]. Другий напрямок досліджень був присвячений вивченню ролі системи освіти у забезпеченні національної, зокрема економічної безпеки. У працях вітчизняних, зарубіжних учених наголошується, що освіта «виступає важливим чинником формування людського капіталу, підвищення інноваційного потенціалу економіки та зміцнення соціальної стабільності» [13; 18; 17; 16; 22]. Дослідники підкреслюють, що ефективна освітня система забезпечує підготовку фахівців для стратегічних галузей економіки, оборонної сфери, сприяючи розвитку наукового потенціалу, підвищенню рівня конкурентоспроможності держави у глобальному середовищі [3; 4; 13; 18; 17; 16; 22]. Третій напрям досліджень зосереджений на проблемах забезпечення економічної безпеки закладів освіти та освітньої системи загалом. У наукових роботах розглядаються організаційно-економічні механізми управління безпекою освітніх інституцій, питання фінансової стабільності, ефективності управління, а також стратегічні підходи до формування системи економічної безпеки у закладах вищої освіти. Значна увага приділяється визначенню інструментів підвищення фінансово-економічної стійкості освітніх установ та розвитку управлінських механізмів їх безпечного функціонування [2; 5; 7; 8; 9]. Ще один напрямок досліджень є пов'язаним із аналізуванням ролі інтелектуального капіталу, інформаційної, цифрової безпеки у забезпеченні економічної безпеки освітньої сфери. У наукових працях підкреслюється, що людський, структурний, інноваційний компоненти інтелектуального капіталу формують основу стійкого розвитку освітніх інституцій, сприяють підвищенню їх рівня конкурентоспроможності. Окремі дослідження акцентують увагу на важливості розвитку цифрової інфраструктури, кіберзахисту, інформаційної безпеки в умовах цифровізування освітнього середовища [1; 6]. Окремий напрям досліджень стосується вивчення взаємозв'язку між освітою, соціально-економічним розвитком, економічною безпекою держави. У наукових працях обґрунтовується, що розвивання освітнього потенціалу сприяє підвищенню рівня продуктивності праці, розвитку інновацій, зміцненню соціальної

стабільності, формуванню довгострокової економічної стійкості держави [19; 20]. Проведене аналізування наукових джерел свідчить про значну увагу дослідників до проблематики взаємозв'язку освіти, економічної, національної безпеки. Водночас, потребує подальшого наукового обґрунтування питання комплексного дослідження економічної безпеки системи освіти у структурі національної безпеки держави з урахуванням ролі інтелектуального капіталу, механізмів їх взаємодії, що визначило актуальність досліджень у цьому напрямку.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження виступило теоретичне узагальнення взаємозв'язку між національною безпекою, економічною безпекою держави, економічною безпекою системи освіти, визначення ключових механізмів впливу елементів інтелектуального капіталу на рівень економічної безпеки освітньої сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. За сучасних умов особливого значення набуває взаємозв'язок між системою освіти, національною, економічною безпеками. Деталізуємо сутність даних понять та конкретизуємо взаємозв'язок між ними. Отже, національна безпека є «станом захищеності життєво важливих інтересів держави, суспільства вцілому, особистості від внутрішніх, зовнішніх загроз» [1; 5; 10; 17; 23]. Це «забезпечує суверенітет, територіальну цілісність, стабільне і гармонійне розвивання, соціальну стабільність, конкурентоспроможність країни [1; 5; 10; 17]. Економічна безпека полягає у «здатності національної економіки забезпечувати стійке функціонування, розвивання, конкурентоспроможність, протидіяти внутрішнім/зовнішнім дестабілізуючим чинникам, підтримувати належний рівень добробуту для населення, техніко-технологічну незалежність, фінансово-економічну стабільність/стійкість» [3; 4; 10; 15; 16; 21]. Це базисна складова національної безпеки. Саме вона формує ресурсну основу для реалізування державної політики. А от «економічна безпека сфери освіти» є «станом, здатністю освітньої системи ефективно функціонувати, забезпечувати формування і

розвиання людського/інтелектуального потенціалу, інноваційного розвитку, конкурентоспроможності економіки за умов мінімізування фінансово-економічних, кадрових, інституційних, інформаційних, цифрових ризиків» [5; 7; 8; 9; 13; 14; 16].

Між вказаними категоріями можна спостерігати суттєві взаємозв'язки. Передусім це ієрархічний взаємозв'язок [18; 20; 22] (між цими категоріями існує чітка багаторівнева залежність). Національна безпека є інтегральною системою. Економічна безпека є ключовою її підсистемою (формує матеріально-фінансову основу для державної стійкості). Економічна ж безпека сфери освіти є вже функціональною складовою економічної безпеки (формує, забезпечує відтворення людського, інтелектуального капіталів [2; 5; 7; 9; 18].

Аналізування показує наявність і причинно-наслідкового зв'язку між даними категоріями. Передусім, «економічна безпека освіти» → «економічна безпека держави». Причинно-наслідковий зв'язок передбачає формування людського капіталу, забезпечення і розвивання професійних компетентностей, сприяння інноваційному, цифровому трансформуванию, підвищення рівня продуктивності праці, формування і подальшого розвивання експортного потенціалу, міжнародної конкурентоспроможності тощо. Другий причинно-наслідковий зв'язок полягає у наступному: «економічна безпека» → «національна безпека». Він лежить у площині створення фінансових ресурсів для оборони, забезпечення соціально-економічної стабільності, зниження ризиковості соціальних конфліктів, підвищення рівня геополітичної стійкості тощо [18; 20; 22]. В умовах кризового трансформувания (зокрема воєнних дій, економічних потрясінь, зростання цифрових ризиків), взаємозалежність зазначених процесів істотно посилюється. Це актуалізує необхідність підвищення рівня інформаційної безпеки, прискорення комплексного цифрового модернізування освітнього середовища [2; 5; 8; 9; 10; 11].

З урахуванням викладених теоретичних положень, їх узагальнення, з метою наочного відображення взаємодії досліджуваних категорій доцільно сформувати структурно-логічну модель їх взаємозв'язку (рис. 1).

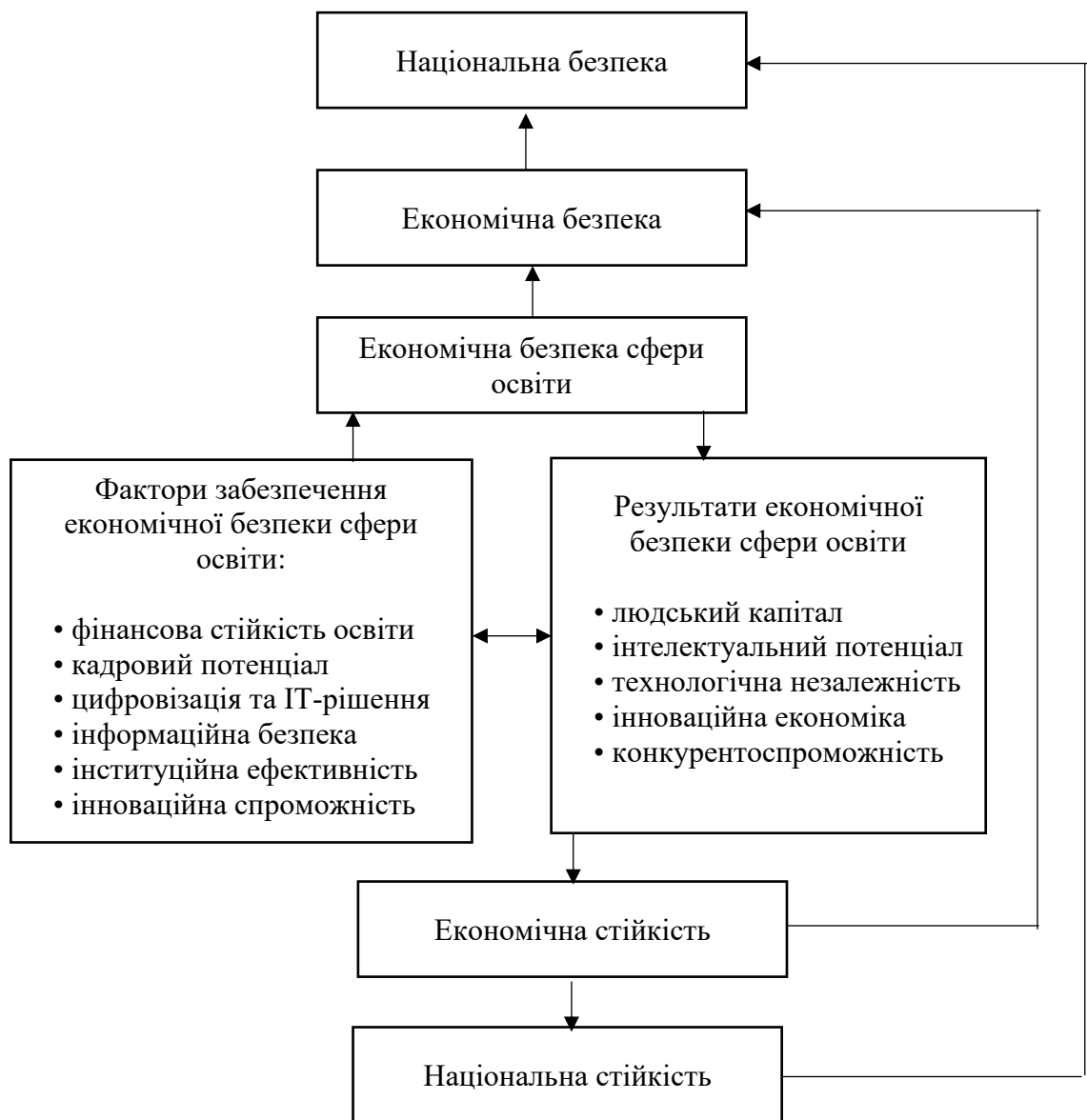

Рис. 1. Структурно-логічна схема взаємозалежності національної, економічної, економічної безпеки у сфері освіти

Джерело: побудовано на основі [2; 5; 6; 7; 8; 9]

Отже, економічна безпека освітньої сфери виступає (рис. 1) фундаментальною передумовою формування людського капіталу, розвивання інтелектуального потенціалу суспільства. Це у стратегічній перспективі забезпечуватиме конкурентоспроможність національної економіки, її стабільність, стійкість, економічну самостійність держави (складова системи національної безпеки (рис. 1).

За умов воєнного протистояння значущість цієї сфери додатково посилюється через підвищення ролі інформаційної безпеки, впровадження цифрових технологій, необхідність забезпечення адаптивності освітніх інституцій до нових викликів, загроз і можливостей. У зв'язку із цим механізми управління економічною безпекою освіти доцільно розглядати як важливі елементи для формування, реалізування державної стратегії, тактики та політики у сфері національної безпеки.

Важливим є зворотний вплив (зворотний зв'язок). Національна та економічна безпека також впливають на освіту (рис. 1) визначаючи обсяги бюджетного фінансування; формуючи стратегічні пріоритети розвитку освіти; визначаючи інституційну, нормативну стабільність; впливаючи на міжнародне інтегрування освітнього простору; формуючи запит ринку праці на компетентності [18; 20; 22].

Освічене суспільство характеризується вищим рівнем стійкості до інформаційних загроз, маніпулятивних впливів, дезінформаційних кампаній (поширених в умовах гібридної війни, посиленого інформаційного тиску). У цьому контексті система освіти виконує важливу соціальну функцію, забезпечуючи формування громадянських компетентностей, необхідних для функціонування демократичних інститутів, дотримання принципів правопорядку, зміцнення державності.

Водночас, освітня система відіграє ключову роль у підготовленні висококваліфікованих фахівців для стратегічно важливих секторів безпеки, зокрема оборонної промисловості, кібербезпеки, медицини, інженерії, енергетики, фінансів, транспортної інфраструктури. У періоди загострення воєнних ризиків якість професійної підготовки кадрів набуває критичного значення. Адже вона безпосередньо впливатиме на рівень стійкості, обороноздатності держави, зміцнення її національної, зокрема економічної, безпеки.

З метою концептуального обґрунтування ролі людського, інтелектуального капіталу у забезпеченні економічної безпеки освітньої

системи, на основі узагальнення існуючих наукових підходів доцільно виокремити основні механізми впливу складових інтелектуального капіталу освіти на відповідні елементи її економічної безпеки (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика механізмів впливу інтелектуального капіталу системи освіти на рівень її економічної безпеки

Ключові елементи інтелектуального капіталу	Механізми взаємодії	Компоненти економічної безпеки системи освіти
Структурний	Розвивання управлінських систем, захист інтелектуальної власності в освіті	Організаційна, управлінська, адміністративна, соціальна, функціональна
Інноваційний	Генерування, трансфер знань, стартап-екосистема, комерціалізування наукових досліджень	Інтелектуально-інноваційна, науково-технологічна
Людський	Підвищення рівнів якості освіти, науково-практичної продуктивності, ефективності, кадрової стабільності, стійкості, адаптивності до криз/викликів/загроз	Кадрова, персональна
Репутаційний	Партнерство, репутація, академічна доброчесність, прозорість, відкритість, підвищення рівня довіри, конкурентних позицій	Брендова, іміджева, публічна, репутаційна
Цифровий	Цифровізування процесів, кіберзахист, розвивання ІТ-інфраструктури	Інформаційно-технологічна, кібербезпека, цифрова
Міжнародний	Наукову колоборування, залучення різних видів ресурсів	Інституційна, зовнішньоекономічна, міжнародна, національна

Джерело: побудовано на основі [2; 5; 6; 7; 8; 9].

Дослідження взаємозв'язку між інтелектуальним капіталом та економічною безпекою системи освіти має здійснюватися з урахуванням принципів системності, комплексності та міждисциплінарного підходу, що дозволяє всебічно оцінити роль інтелектуальних ресурсів у забезпеченні стійкого функціонування та розвитку освітньої сфери. Система освіти при цьому виступає соціальною, освітньою, економічною інституцією. Її функціонування визначається системою взаємодії

матеріальних/нематеріальних ресурсів у контексті воєнного, соціально-гуманітарного, цифрового, інших видів трансформування.

Інтелектуальний капітал виступає інтегрованою багатовимірною категорією, поєднуючи (див. табл. 1) людський, структурний, репутаційний (брендинговий), цифровий, інноваційний, співробітницький елементи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження підтверджує наявність тісного системного взаємозв'язку між національною безпекою, економічною безпекою держави, економічною безпекою сфери освіти. Даний системний взаємозв'язок має ієрархічний, причинно-наслідковий характер.

Економічна безпека системи освіти виступає важливим чинником формування людського та інтелектуального капіталу, що забезпечує інноваційне розвивання економіки, підвищення рівня конкурентоспроможності держави. Встановлено, що інтелектуальний капітал системи освіти відіграє ключову роль у зміцненні її економічної безпеки через розвивання кадрового потенціалу, цифрових технологій, міжнародної співпраці, інноваційної діяльності, управлінських механізмів.

У сучасних умовах воєнних і цифрових викликів посилюється значення освітньої системи як інституційної основи формування стійкості держави, забезпечення її довгострокового розвитку.

Напрямами для подальших досліджень виступають розроблення методичних підходів до кількісного оцінювання рівня економічної безпеки системи освіти на основі інтегральних індикаторів; дослідження впливу цифровізації та інформаційної безпеки освітніх інституцій на стійкість освітньої системи в умовах гібридних загроз; аналізування ролі міжнародного освітнього співробітництва та академічної мобільності у зміцненні економічної безпеки національної системи освіти.

Література

1. Арєф'єв С., Лелеченко А.П., Арєф'єва О., Пілецька С.Т. Інтелектуальний капітал і його значення для забезпечення економічної стабільності та національної безпеки. *Український журнал прикладної економіки та техніки*, 2024. Т. 9. № 3. С. 208-214.
2. Бреус С.В. Організаційно-економічний інструментарій управління економічною безпекою системи закладів вищої освіти. *Інтелект XXI*, 2020. № 2. С. 33-37.
3. Геєць В., Кизим М. Економічна безпека України: сутність, структура та напрямки забезпечення. Харків: ІНЖЕК, 2003. 256 с.
4. Демченко К. Значення економічної безпеки в сучасному суспільстві. *Економіка та суспільство*, 2025. 72. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5644> (дата звернення: 21.03.2026).
5. Завербний А.С., Пушак Г.І. Проблеми і можливості формування системи управління економічною безпекою у закладах освіти. *Економічний вісник Донбасу*, 2025. № 3 (81). С. 113-118.
6. Івануса А.І., Ткачук Р.Л., Маслова Н.О., Ящук В.І., Ткаченко А.М. Управління інформаційною безпекою та кіберзахистом у закладах Вищої освіти. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*, 2025. № 31. С. 101-116.
7. Маринович В.В. Особливості забезпечення економічної безпеки закладів вищої освіти приватної форми власності в Україні. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, 2019. VII (35). С. 20-24
8. Нижнік В., Нижнік І., Лисак В. Побудова механізму підвищення рівня фінансово-економічної безпеки закладів вищої освіти. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*, 2022. Т. 308. № 4. С. 7-12.
9. Парсяк В.Н., Жукова О.Ю. Ключові стратегії забезпечення економічної безпеки закладів вищої освіти. *Підприємництво та інновації*, 2022. № 23. С. 83-91.

10. Про національну безпеку України: Закон України зі змінами від 09.10.2025 р. № 4630-IX та від 20.09.2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/conv> (дата звернення: 22.03.2026).
11. Про освіту: Закон України зі змінами від 03.12.2025 р. № 4695-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page#Text> (дата звернення: 23.03.2026).
12. Сторчак С. Вплив розвитку цифрової економіки на економічну безпеку держави. *Економіка та суспільство*, 2025. 71. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5526> (дата звернення: 24.03.2026).
13. Bács Z.G. National Security and Higher Education – Challenges, Risks and Threats. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 2022. Vol. 10 (3). pp. 91-99. URL: <https://doi.org/10.32561/nsz.2022.3.9> (дата звернення: 25.03.2026).
14. Breus S.V. Problems and prospects in ensuring economic security of higher education institutions in Ukraine. *Actual Problems of Economics*, 2015. 170(8). pp. 144–149.
15. Brzezinski Z. The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives. New York: Basic Books, 1997. 223 p.
16. Klein J.I., Rice C., Levy J. U.S. Education Reform and National Security. Independent Task Force Report. *Council on Foreign Relations Press*, 2012. No. 68. URL: <https://www.cfr.org/report/us-education-reform-and-national-security> (дата звернення: 26.03.2026).
17. Marena T. Educational Component of the National Security of Ukraine. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*, 2023. Vol. 16. pp. 18-31.
18. Oripke E.A. Education and National Security: Challenges and the Way Forward. *Journal of Educational and Social Research*, 2013. Vol. 3(10). pp. 53-59.
19. Pasichnyk T.O. Modeling of education factor effects on economic security of a country. *Actual Problems of Economics*, 2011. Vol. 116(2), pp. 233-241.

20. Sirisankanan A., Kananurak P. Social Security Schemes, Economic Crisis, and Child Education: An Empirical Study During the COVID-19 Pandemic in Thailand. *Australian Economic Papers*, 2025. Vol. 64(4), pp. 417-434.
21. Stiglitz J. Globalization and Its Discontents. New York: W.W. Norton & Company, 2002. 282 p.
22. Veshapidze Sh., Chiabrishvili K., Zubiashvili T., Zoidze G. On the relationship between education and economic security. *Ecoforum*, 2021. Vol. 10, Issue 3(26). URL: <https://zenodo.org/records/5806515> (дата звернення: 27.03.2026).
23. Wolfers A. National Security as an Ambiguous Symbol. *Political Science Quarterly*, 1952. Vol. 67(4), pp. 481-502.

References

1. Aref'ev, S., Lelechenko, A.P., Aref'eva, O. and Piletska, S.T. (2024), "Intellectual capital and its significance for ensuring economic stability and national security", *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 9, No. 3, pp. 208–214.
2. Breus, S.V. (2020), "Organisational and economic tools for managing the economic security of the higher education system", *Intellect XXI*, vol. 2, pp. 33-37.
3. Heyets, V. and Kyzym, M. (2003), *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist', struktura ta napriamky zabezpechenn* [Economic security of Ukraine: essence, structure and directions of ensuring], INZHEK, Kharkiv, Ukraine.
4. Demchenko, K. (2025), "The significance of economic security in modern society", *Economy and Society*, [Online], vol. 72, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5644> (Accessed 21 March 2026).
5. Zaverbyi, A.S. and Pushak, H.I. (2025), "Problems and opportunities in establishing a system for managing economic security in educational institutions", *Economic Bulletin of Donbas*, vol. 3 (81), pp. 113-118.
6. Ivanusa, A.I., Tkachuk, R.L., Maslova, N.O., Yashchuk, V.I. and Tkachenko, A.M. (2025), "Management of information security and cyber defence in higher

education institutions”, *Bulletin of Lviv State University of Life Safety*, vol. 31, pp. 101-116.

7. Marynovych, V.V. (2019), “Features of ensuring economic security in privately owned higher education institutions in Ukraine”, *Science and Education: A New Dimension. Humanities and Social Sciences*, vol.VII (35), pp. 20–24

8. Nyzhnyk, V., Nyzhnyk, I. and Lysak, V. (2022), “Developing a mechanism to enhance the financial and economic security of higher education institutions”, *Bulletin of Khmelnytskyi National University. Series: Economic Sciences*, vol. 308, No. 4. pp. 7-12.

9. Parsyak, V.N. and Zhukova, O.Yu. (2022), “Key strategies for ensuring the economic security of higher education institutions”, *Entrepreneurship and Innovation*, vol. 23, pp. 83-91.

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2025), The Law of Ukraine “On Ukraine’s national security”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19/conv> (Accessed 22 March 2026).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2025), The Law of Ukraine “On Education”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page#Text> (Accessed 23 March 2026).

12. Storchak, S. (2025), “The impact of the development of the digital economy on the economic security of the state”, *Economy and Society*, [Online], 71, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5526> (Accessed 24 March 2026).

13. Bács, Z.G. (2022), “National Security and Higher Education — Challenges, Risks and Threats”, *Nemzetbiztonsági Szemle*, vol. 10(3), pp. 91-99. <https://doi.org/10.32561/nsz.2022.3.9>.

14. Breus, S.V. (2015), “Problems and prospects in ensuring economic security of higher education institutions in Ukraine”, *Actual Problems of Economics*, vol. 170(8), pp. 144–149.

15. Brzezinski, Z. (1997), *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*, Basic Books, New York, USA.

16. Klein, J.I., Rice, C. and Levy, J. (2012), “U.S. Education Reform and National Security. Independent Task Force Report”, *Council on Foreign Relations*

Press, vol. 68, available at: <https://www.cfr.org/report/us-education-reform-and-national-security> (Accessed 26 March 2026).

17. Marena, T. (2023), “Educational Component of the National Security of Ukraine”, *International Scientific Journal of Universities and Leadership*, vol. 16, pp. 18-31.

18. Oripke, E.A. (2013), “Education and National Security: Challenges and the Way Forward”, *Journal of Educational and Social Research*, vol. 3(10), pp. 53-59.

19. Pasichnyk, T.O. (2011), “Modeling of education factor effects on economic security of a country”, *Actual Problems of Economics*, 116(2), pp. 233-241

20. Sirisankanan, A. and Kananurak, P. (2025), “Social Security Schemes, Economic Crisis, and Child Education: An Empirical Study During the COVID-19 Pandemic in Thailand”, *Australian Economic Papers*, vol. 64(4), pp. 417–434

21. Stiglitz, J. (2002), *Globalization and Its Discontents*, New York: W.W. Norton & Company, 282 p.

22. Veshapidze, Sh., Chiabrishvili, K., Zubiashvili, T. and Zoidze, G. (2021), “On the relationship between education and economic security”, *Ecoforum*, vol. 10, Issue 3(26), available at: <https://zenodo.org/records/5806515> (Accessed 27 March 2026).

23. Wolfers, A. (1952), “National Security as an Ambiguous Symbol”, *Political Science Quarterly*, vol. 67(4), pp. 481-502.

Отримано редакцією журналу / Received: 11.04.26

Прорецензовано / Revised: 20.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26